

Кадубовська С. С.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ ПОНЯТЬ З ХУДОЖНЬОГО ПРОЕКТУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті доводиться ефективність використання в процесі навчання методу проектів для формування фахових понять з художнього проектування у майбутніх вчителів технологій. Розкрито суть методу проектів. На основі аналізу різних літературних джерел розроблено класифікацію проектів за різними їх аспектами.

Ключові слова: метод проектів, художнє проектування, художньо-проектна діяльність.

Однією зі складових професійно важливих якостей вчителя технологій є його комунікативна компетенція. Вона передбачає наявність у фахівця знань відповідної фахової термінології, в тому числі фахової лексики з художнього проектування, і вміння застосовувати її у практичній діяльності. Оволодіння майбутніми вчителями технологій цим термінологічним апаратом здійснюється під час навчання у педагогічних навчальних закладах. Тому ефективність результату оволодіння фаховими поняттями з художнього проектування в багато чому залежить від змісту того навчального матеріалу, який мають опанувати студенти. Проведене нами дослідження підтвердило ефективність використання методу проектів для навчання майбутніх вчителів технологій фахових понять з художнього проектування, що використовуються на кожному з етапів створення навчального проекту.

Метою нашого дослідження є обґрунтування ефективності використання методу проектів для формування фахових понять з художнього проектування у майбутніх учителів технологій.

Загальні теоретичні положення щодо методу проектів розглядають українські науковці: К. Баханов, А. Касперський, О. Коберник, Є. Павлютенков, В. Сидоренко, С. Ящук; і російські науковці: Е. Полат, Н. Пахомова, Н. Матяш, І. Чечель. Проте дослідження впливу методу проектів на якість засвоєння майбутніми вчителями технологій фахових понять з художнього проектування досі проведено не було.

В українській освіті найбільш поширений підхід, названий репродуктивним. Основним джерелом знань у цьому випадку є вчитель або викладач. Як джерело інформації може використовуватися також і підручник. Метою навчання в такому підході є засвоєння студентами деякої суми знань, вмінь та навичок. Природно, що навчання набуває теоретичного характеру. Така модель навчання в світі має назву "навчання, в центрі якого знаходиться вчитель".

У багатьох країнах світу зазначений підхід давно вважається застарілим. У ньому вбачають пряму причину зменшення інтересу студентів

до навчання, зменшення результативності й ефективності навчання в цілому. Окрім того, важливим є аспект, за яким орієнтування на теоретичні знання веде освітній процес в бік від вимог реальності, підготовки до життя за умов реального суспільства, подальшої роботи випускника за обраною професією.

Іншим, протилежним до репродуктивного навчання, є підхід, у якому акцент перенесено на самостійну активну навчальну діяльність студентів. Викладач здійснює лише “підтримку” цієї діяльності, тобто забезпечує матеріалами й опосередковано управляє нею, ставить перед студентами проблеми. За такої моделі навчання в центрі знаходиться студент. Викладач не є виключним центром навчання, джерелом знань та інформації. В основу такого навчального процесу закладено співробітництво і продуктивне спілкування студентів, спрямоване на спільне розв’язання проблем, формування здібностей виділяти важливе, ставити цілі, планувати діяльність, розподіляти функції, відповідальність, критично міркувати, досягати значимих результатів. В українській педагогіці такий підхід пов’язано з використанням проблемного та проектного методів навчання, у яких навчальну діяльність студентів спрямовано на успішну роботу в умовах реального суспільства. Результатом навчання стає вже не засвоєння знань, вмінь і навичок, а формування основних компетентностей, які забезпечують успіх практичної діяльності.

Важливою рисою проектного підходу є гуманізм, увага та повага до особистості студента, позитивний запал, спрямований не лише на навчання, а й на розвиток особистості. Отже, одним з ефективних методів і для навчання майбутніх вчителів технологій фахових понять з художнього проектування є “метод проектів”. Його впровадження в навчальну діяльність студентів показало високу результативність. Проект – в перекладі з латинської – “кинутий вперед”. Метод проектів, відомий також як метод проблем, виник у другій половині XIX століття у США. Його пов’язують з ідеями американського професора В. Х. Кільпатрика [2]. Він проголосив основним завданням школи навчання через практичну діяльність учня, яка спрямована на створення умов для самонавчання, збудження ініціативи та особистої зацікавленості в пізнанні певної проблеми.

Навчальний проект – це комплекс пошукових, дослідницьких, розрахункових, графічних та інших видів робіт, які виконуються самостійно (в парах, групах чи індивідуально) з метою практичного чи теоретичного вирішення проблеми.

Метод проектів – організація навчання, за якої студенти набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань-проектів.

Сучасна проективна технологія веде процес навчання до вирішення проблемних ситуацій. Здобуті в процесі реалізації знання не лише набувають усвідомлення й міцності, а й пов’язані з отриманням

задоволення, що стає поштовхом до нового пошуку. Пошук, у свою чергу, викликає нові асоціації, нові проекти.

Сьогодні як в зарубіжних, так і у вітчизняних закладах освіти метод проектів активно і успішно розвивається і набуває все більшої популярності за рахунок раціонального поєднання теоретичних знань і їх практичного застосування для вирішення конкретних проблем. “Я знаю, для чого це мені все потрібно, що я пізнаю. Я знаю, де і як я можу це застосувати” – це основний тезис сучасного розуміння методу проектів.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дав змогу розробити подану характеристику проектів.

Проекти розрізняються:

1. За діяльністю, яка є домінуючою у проекті:

– Дослідницькі проекти – це такі проекти, які виконуються за логікою і структурою наукового дослідження.

– Творчі проекти – це проекти, які підкоряються вимогам кінцевого результату, логіці спільної діяльності та інтересам учасників проекту.

– Інформаційні проекти – це проекти, спрямовані на збір даних про якийсь об'єкт, явище; передбачають ознайомлення учасників проекту з цією інформацією, її аналіз та узагальнення фактів.

– Практичні проекти – це проекти, які відрізняються чітко визначеним із самого початку результатом діяльності його учасників, обов'язково орієнтованим на їх соціальні інтереси.

2. За предметно-змістовною галуззю знань:

– Монопроект (у рамках однієї галузі знання).

– Міжпредметний проект.

3. За характером партнерських взаємодій між учасниками проектної діяльності:

– Кооперативні.

– Змагальні.

– Конкурсні.

4. За кількістю учасників проекту:

– Особистісні проекти – це проекти, які виконуються особисто або двома партнерами, що знаходяться в різних школах, регіонах, країнах.

– Парні проекти – це проекти, які виконуються парами учасників.

– Групові проекти – це проекти, які виконуються групою учасників.

5. За тривалістю виконання проекту:

– Короткострокові проекти – це проекти, які виконуються для вирішення невеликої проблеми.

– Середньої тривалості – це проекти, які виконуються в термін від одного тижня до місяця.

– Довгострокові проекти – це проекти, термін виконання яких від місяця до декількох місяців.

Головною фігурою в навчанні за проектною технологією є студенти. Вони самостійно шукають, висувають проблему для розв'язання;

самостійно визначають те, чим будуть займатися; самі виконують проект, керуючись власною діяльністю, і захищають саме таке його виконання. На долю викладача припадає консультативно-дорадча роль, де кожен крок, зроблений вчителем, має бути обережним, не повинен обмежувати самостійність і творчість студентів.

Проектна діяльність передбачає здійснення кількох етапів в навчальній діяльності дослідника. Це нагадує коло, кожен з компонентів якого багаторазово проходиться студентами під час виконання проекту.

Ми виокремлюємо такі етапи створення навчального проекту:

1. *Етап цілепокладання.* Він покликаний визначити теми, виявити одну або декілька проблем. Сформувані робочі групи. На цьому етапі уточнюють інформацію. Обговорюють завдання. Виявляють проблеми. Ставиться мета. Відбувається мотивація студентів.

2. *Етап планування* вимагає проаналізувати проблеми, висунути гіпотези, обґрунтувати кожен з них, сформулювати завдання.

3. *Вибір методів перевірки прийнятих гіпотез.* На цьому етапі відбувається обговорення методів перевірки прийнятих гіпотез, можливих джерел інформації.

4. *Виконання проекту.* На цьому етапі студенти мають знайти необхідну інформацію, яка підтверджує або спростовує гіпотезу; опрацювати інформацію; оформити проект.

5. *На захисті проекту* відбувається презентація та захист проектів. Оцінка та самооцінка результатів. Найкраще проводити презентацію проектів на підсумкових заняттях.

Проектна діяльність може бути виконана в будь-якій формі (доповідь, альбом, відеофільм, альманах, макет, каталог). Вибір форми проекту визначається його темою, метою, змістом та задумкою автора. Важливо, щоб завдяки вибраній формі була можливість якнайкраще представити на презентації результати проведеної роботи.

Цінність методу проектів полягає в тому, що проектування є теоретичним, практичним та пізнавальним одночасно.

Висновки. Спираючись на наведений матеріал, нами була організована проектна робота студентів на кожному з перерахованих етапів у визначеній вище послідовності. Студентам було запропоновано самим обрати собі тему зі сфери художнього проектування та визначити мету створення проекту. Під час роботи студентів над навчальними проектами на кожному етапі під час індивідуальних консультацій викладач скеровував увагу студентів на вживання ними фахових понять з художнього проектування на всіх етапах його створення. Також після завершення презентацій студентам було запропоновано відповісти на питання анкети.

Проект як форма оптимально продуктивної взаємодії учасників навчального процесу має стати пріоритетною в освіті майбутнього інформаційного суспільства. Не знання, уміння і навички, а асоціації (нервові зв'язки у корі головного мозку) є очікуваними результатами

навчальних досягнень студентів.

Взаємодією внутрішнього і зовнішнього середовищ зумовлюється потреба у теоретичній розробці наукових засад дизайн-освіти – системи інтелектуальних змістів, спрямованих у майбутнє.

Інформаційно-особистісне креативне середовище, яким стимулюється інтегральність бажання думки предметної дії, виявляється у проектно-творчій діяльності повноцінно розвиненої особистості, в нашому випадку майбутнього вчителя технологій, у синтезі художньої, наукової, проектної творчості. Навчальний проект також вимагає такого синтезу на всіх етапах його створення, отже, в певних своїх аспектах зливається з дизайном як проявом художньо-проектної діяльності. Адже дизайн – це художнє проектування, у якому забезпечується синтез наукових знань, художньо-проектного мислення і художньо-образної уяви і об'єкти якого спрямовані на формотворення предметного довкілля.

Проведене дослідження довело, що використання запропонованої методики у вигляді алгоритму в навчально-виховному процесі вищої школи у процесі викладання основ дизайну сприяє більш ефективному оволодінню студентами фаховими поняттями з художнього проектування та забезпечує готовність майбутнього вчителя технологій до організації та управління навчальною діяльністю учнів, спрямованою на формування в учнів фахових понять з дизайну. Як наслідок, можна досягти високих результатів як у навчанні, так і у формуванні фахових понять з художнього проектування.

Використана література:

1. *Баханов К. О.* Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі : монографія / К. О. Баханов. – Запоріжжя : Просвіта, 2004. – 328 с.
2. *Килпатрик В. Х.* Метод проектов. Применение целевой установки в педагогическом процессе / В. Х. Килпатрик. – П. : Блокгауз-Ефрон, 1925. – 43 с.
3. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід : навчальний посібник / за заг. ред. О. М. Коберника, В. К. Сидоренко. – Умань : СПД Жовтий, 2008. – 216 с.
4. *Полат Е. С.* Метод проектов: история и теория вопроса / Е. С. Полат // Школьные технологии. – 2006. – № 6. – С. 43-47.
5. *Чечель И. Д.* Метод проектов: субъективная и объективная оценка результатов / И. Д. Чечель // Директор школы. – 1998. – № 4. – С. 3-10.
6. *Ящук С. М.* Развитие творческого потенциала учнів у процесі проектно-технологічної діяльності / С. М. Ящук // Рідна школа. – 2004. – № 4. – С. 9-11.

***КАДУБОВСКАЯ С. С.* Эффективность использования метода проектов для формирования профессиональных понятий по художественному проектированию у будущих учителей технологий.**

В статье доказывається эффективность использования в процессе обучения метода проектов для формирования профессиональных понятий по художественному конструированию у будущих учителей технологий. Раскрывается суть метода проектов. На основе анализа разных литературных источников разработана классификация проектов по разным их аспектам.

Ключевые слова: метод проектов, художественное проектирование, художественно-проектная деятельность.

KADUBOVSKA S. S. Efficiency of method of projects for formation professional terms in design of future teachers of technologies.

In the article the efficiency of the learning process for the formation of project-based professional concepts in design of future teachers of technologies is proved. The essence of the method of projects is revealed. Based on the analysis of various literary sources a classification of projects according to different aspects of them was developed.

Keywords: *method of projects, design, design activities.*

Квас О. В.
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка

ЕВОЛЮЦІЯ ІДЕЙ ОПІКИ НАД ДІТЬМИ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКІЙ ВИХОВНІЙ ПРАКТИЦІ

У статті зроблено ретроспективний аналіз ідей опіки і піклування від найдавніших часів та встановлено, що у західному світі основним організатором закладів для дітей-сиріт була Католицька Церква. На території сучасної України практикували кілька форм опіки, серед яких вирізнялися церковно-монастирська, приватна, система громадського піклування та державно-муніципальна. Усі вони збереглися до середини XIX ст., причому на території підросійської України переважала державно-муніципальна, а на західноукраїнських землях – церковно-монастирська та система громадського піклування.

Ключові слова: *опіка над дітьми, сирітство, безпритульні, виховна практика.*

Важливим показником розвитку будь-якого суспільства є ставлення у ньому до сиріт. Діти, позбавлені батьківського піклування, – надзвичайно вразлива категорія. Вони потребують гуманного, милосердного та дбайливого ставлення. Кінець XIX – початок XX ст. ознаменований якісним стрибком у розвитку дитинства, поступовому перетворенні дитини з об'єкта дій дорослих на відносно самостійного суб'єкта, здатного впливати на життя суспільства. Змінюється роль і місце дітей як активних юних громадян, а також особистісне ставлення до дитини-індивіда. У різних державах ці процеси проходили з різним рівнем інтенсивності, проте вони позначилися на позиції дітей, їхній самореалізації в різноманітні форми, видів дитячого руху. Власне, дитиноцентричне суспільство і намагається шукати різні шляхи і форми допомоги дітям-сиротам.

Метою статті є ретроспективний аналіз ідей опіки і піклування у виховній практиці.

Вітчизняна та світова практика опіки дітей, позбавлених батьківського піклування, бере початки з того часу, коли з'явився інститут сім'ї. Духовні книги людства – Біблія, Коран тощо, вимагали проявляти милосердя, у тому числі й до сиріт. Першим притулком для дітей та сиріт був організований цезарем Юстиніаном Великим (527–565) шпиталь – orphanotropeia.

В епоху Середньовіччя у західній Європі добродійністю займалася насамперед Церква через відкриття шпиталів. Зокрема, є дані, що